

's-Hertogenbosch Herven 58

Kadastraal : 's-Hertogenbosch, O - 1686	Bouwjaar : XVIII
Eigenaar : A.M.C.M. van Berlo	Architect :
Huidige functie : woonhuis	Oorspr. functie : boerderij

Verbouwingen : 19de eeuw, 1995, 2002.
Archief : BAAC-rapport 00.082, 's-Hertogenbosch, Herven 58.

Beschrijving

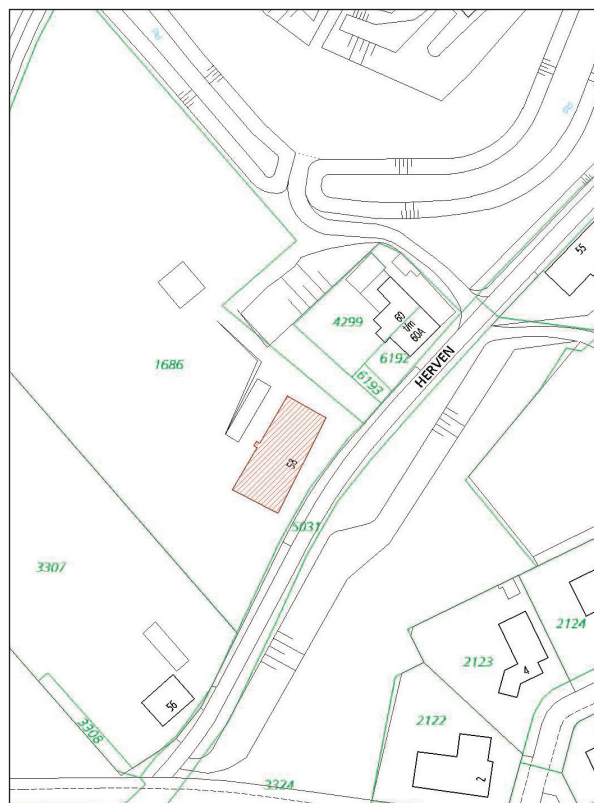
Algemeen:

Deze 18de-eeuwse boerderij is gesitueerd op een verbreed stuk dijk en vormt een van de laatste restanten van het voormalige gehucht. De Herven, dat bestond uit lintbebouwing van huizen en boerderijen. De boerderij bestaat uit een woon- en een bedrijfsgedeelte die van elkaar gescheiden zijn door een brandmuur. Het woongedeelte omvat, naast een kleine, tongewelfde kelder, een begane grond, zolder- en voorheen een vlieringzolder onder een met opnieuw verbeterde Hollandse pannen gedekt zadeldak met wolfseind. Het driebeukige bedrijfsgedeelte omvat een begane grond en een slietenzolder, onder een deels met verbeterde Hollandse pannen en deels met riet gedekte kap.

De 18de-eeuwse boerderij heeft waarschijnlijk een oudere oorsprong: het woongedeelte bevat laat 16de- of vroeg 17de-eeuwse elementen zoals de drie eiken gestapelde spanten en de kelder met tongewelf. Vermoedelijk is de boerderij in de 18de eeuw vernieuwd, verbouwd dan wel versteend. Eind 20ste eeuw is het woongedeelte vervangen; de huidige vensters dateren uit 1995. In 2002 is het stal-gedeelte vernieuwd, waarbij de oorspronkelijke indeling grotendeels is verdwenen.

Vorgevel (zuidzijde):

De in kruisverband gemetselde gevel van het woongedeelte bevat deels 18de-eeuws en deels 20ste-eeuws metselwerk en heeft een indeling die correspondeert met de zich achter de gevel bevindende ruimtes. Centraal in het midden bevindt zich de toegangsdeur met bovenlicht. Aan weerszijden bevinden zich twee grote, oorspronkelijke vensteropeningen met moderne kozijnen, aan de bovenzijde voorzien van anderhalfsteens strekken. In de gevel bevindt zich een aantal muurankers, die gedeeltelijk nog oorspronkelijk zijn. Op de hoek met de kopgevel van het woongedeelte is een klein steunbeertje

aangebracht. Vanaf het maaiveld is een strook metselwerk vertind.

De gevelindeling van het stalgedeelte is met de verbouwing van 2002 gewijzigd en toont tegenwoordig een repeterend patroon van afwisselend kleine ramen en deurtjes.

Linkerzijgevel, de kopgevel van het woongedeelte (westzijde):

De kopgevel van het woongedeelte is opgemetseld in kruisverband en aan de onderzijde voorzien van drie steunbeertjes, die in hoogte overeenkomen met de hoogte van de vertinde strook metselwerk. De top van de gevel is uitgevoerd met vlechtingen.

Op de begane grond bevinden zich drie moderne ramen, op de verdieping twee en ter hoogte van de verwijderde vliering een enkel venster. De hoogte van de vensters neemt per niveau af.

Deel achtergevel met linkerzijgevel.

Boven de ramen bevinden zich anderhalf steens strekken, met uitzondering van het bovenste venster, waar een halfsteens rollaag is toegepast. Oorspronkelijk konden alle vensters worden afgesloten met luiken: hiervan zijn de duimen in het kozijn en de wervels om de luiken mee vast te zetten nog aanwezig. In de gevel bevindt zich een aantal balkankers.

Rechterzijgevel, de kopgevel van het bedrijfs-gedeelte (oostgevel):

De bakstenen kopgevel van het stalgedeelte is in kruisverband gemetseld. In het midden bevindt zich een brede doorgang naar het stalgedeelte. Deze gevelopening is voorzien van een anderhalfsteens korfboog met hardstenen aanzetstenen. In de dagkanten zijn de hardstenen duimblokken van een dubbele deeldeur zichtbaar. Ter plaatse van de linkerzijbeuk bevindt zich nog een oorspronkelijke mestdeur. Voorheen bevond zich in de rechterzijbeuk een soortgelijk, thans dichtgezet deurtje. Tevens is aan de rechterzijde een stalraam te vinden en links van de grote deuren is een waterpomp met natuurstenen waterbak aanwezig. Op het niveau van de (hooi)zolder bevindt zich een kozijn met een luik. Om de gevellijn van de vernieuwde kap passend aan te laten sluiten op het bestaande metselwerk is hier een gecementeerde laag aan toegevoegd. Vanaf de muurplaat tot onder het wolfseind wordt de daklijn gevormd door een aantal regelmatige vlechtingen.

Achtergevel (noordgevel):

De achtergevel van het woongedeelte heeft zijn oorspronkelijke grotendeels indeling verloren. De huidige vensters zijn bij de verbouwing in 1995 aangebracht. De huidige indeling toont twee kleine ramen en een wc-raampje. In het hart van de gevel is de achterdeur aangebracht, met rechts daarvan, ter plaatse van de keuken, een

Deel linkerzijgevel met voorgevel woon- en bedrijfs-gedeelte.

groot modern venster. De sporen in het metselwerk tonen echter een onduidelijke, oudere indeling met grotere vensters, vergelijkbaar met de vensters in de overige gevels van het woongedeelte. Op de hoek met de kopgevel is een steunbeertje aangebracht.

Met de verbouwing in 2002 is de gevel van het stalgedeelte geheel vernieuwd.

Interieur:

Het woon- en stalgedeelte worden van elkaar gescheiden door een steensdikke brandmuur, die een stuk boven het dakvlak van de schuur uitsteekt. De gevel boven de daklijn is uitgevoerd als tuitgevel met tuit, schouderstukken en vlechtingen. Op de begane grond en op zolderniveau staan beide delen met elkaar in verbinding door middel van een doorgang. Deze laatste is tegenwoordig dichtgezet.

Met de verbouwing van 1995 is het woongedeelte vernieuwd; de oorspronkelijke indeling en ondermeer de locatie van de stookplaatsen is daarbij behouden gebleven. Tot de nog aanwezige belangwekkende interieurelementen behoren ondermeer drie schouwen, waarvan twee - onder andere een hangschouw - uit de 18de eeuw dateren. Boven het woongedeelte bevindt zich een enkelvoudige, grenen balklaag met kwartrond profiel aan de onderzijde. De kapconstructie bestaat uit drie spanten (late 16de- of de vroege 17de eeuw), opgebouwd uit twee gestapelde dekbalkjukken waarop een schaarspant staat. De constructie is geheel van eiken, met uitzondering van de gordingen, die horen bij een latere vernieuwing en uitgevoerd zijn in grenen. Met de verbouwing in 1995 zijn de sporen verwijderd.

De stal heeft een driebeukige indeling waarbij de middenbeuk zich op de lengte-as van de boerderij bevindt. De ruimte is vier traveeën diep en bevat drie 18de-eeuwse eiken ankerbalkgebinten

De kapconstructie boven het woongedeelte.

met eiken daksporen en haanhouten. De houtconstructie is voorzien van gegutste en met een rechte steekbeitel aangebrachte telmerken. De stalindeling is in 2002 verdwenen.

Redengevende omschrijving

De boerderij Herven 58 heeft monumentale waarde vanwege de karakteristieke en gaaf behouden bouwmassa, de oorspronkelijkheid en ouderdom van het merendeel van de gevels en vanwege de situering.

De boerderij is van bouwhistorische betekenis vanwege aanwezigheid van de oorspronkelijke balklagen en kapconstructie in het woongedeelte en de ankerbalkgebinten in het staldeel; vanwege belangwekkende interieurelementen (schouwen), een structuurbepalende kelder horende bij een oudere bouwfase en de oorspronkelijke indeling van het woondeel.

De boerderij is van historische waarde in sociaal-economisch opzicht en is representatief voor de ontwikkeling van de agrarische bebouwing in dit gebied.

Detail van het 18de-eeuwse ankerbalkgebint in het voormalig bedrijfsgedeelte.

Datum verkenning: februari 2002
Fotografie: M. Bimmel
Veldwerk: M. Bimmel en R. Gruben
Tekst rapportage: A.K. Hemmes